

סדר

תוספתא יומית

בהגהה חדשה לפי גסחאות מדיקות ובנקוד מלא

כפי תקנת והדרכת

מרן מוהרא"ש שליט"א

הלמוד לשבוע פרשת דברים (כט תמוז - ו' אב)

דמאי (ה-ח) בלאים (א-ג)

יום ראשון - כט תמוז - דמאי פָּרַק ה', עמוד ב

יום שני - א' אב - דמאי פָּרַק ו', עמוד יב

יום שלישי - ב' אב - דמאי פָּרַק ז', עמוד יז

יום רביעי - ג' אב - דמאי פָּרַק ח', עמוד כא

יום חמישי - ד' אב - בלאים פָּרַק א', עמוד כא

יום שישי - ה' אב - בלאים פָּרַק ב', עמוד לג

יום שבת - ו' אב - בלאים פָּרַק ג', עמוד לט

יוֹם רֵאשׁוֹן, כֵּט תַּמּוּז

מִסְפַּת דְּמַאי פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַלֹּקַח פְּרוֹת מִמֵּי שְׂאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת, וְשִׂיחָה לְעֶשְׂרֵן – שׂוֹאֵלוֹ בְּשַׁבַּת וְאוֹכֵל עַל פִּי. שְׂאֵלוֹ בְּשַׁבַּת וְאוֹכֵל בְּיוֹם טוֹב. שְׂאֵלוֹ בְּשַׁבַּת – לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת לֹא יֹאכֵל עַד שְׂעִיעֶשֶׂר. שׂוֹאֵלוֹ בְּשַׁבַּת – לְשַׁבַּת הַבָּאָה לֹא יֹאכֵל עַד שְׂעִיעֶשֶׂר:

ב. הִיָּה מוֹכֵר פְּרוֹת בְּעָרֵב שַׁבַּת עִם חֲשִׁכָה, אָמַר: 'מִתְקַנֵּין הֵן', הַלֹּקַח מִפְּנֵי לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת – לֹא יֹאכֵל עַד שְׂעִיעֶשֶׂר:

ג. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּמַאי שְׁחֻזְרָה לְמִקְוָמָה, רַבִּי שְׂמַעוֹן שְׂזוּרִי אָמַר: אִם בְּחוֹל שׂוֹאֵלוֹ וְאוֹכְלוֹ עַל פִּי. יִתֵּר עַל בֶּן אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן שְׂזוּרִי: הַפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת, וְנִגְנְבוּ הַפְּרוֹת – הוֹלֵךְ וְשׂוֹאֵלוֹ, וּבָא וְאוֹכֵל עַל מַה שְׁהַפְּרִישׁ, שְׂכָשֶׁם שְׂאֵימַת שַׁבַּת עַל עִם הָאָרֶץ, כִּד אֵימַת דְּמוּעַ עַל עִם הָאָרֶץ:

ד. עם הארץ שאמר: 'זה טבל וזה תרומה'; 'זה ודאי וזה דמאי', אף על פי שאמרו: 'החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו' – לא נחשדו ישראל על כך:

ה. נכרי שהיה צונח ואומר: 'באו וקחו לכם – פרות עֶזְקָה¹ הן'; פרות עֶרְלָה הן; 'פרות רבעי הן' – אין נאמן, מפני שהוא במשבח מקחו. אבל אם אמר לו: 'מאיש פלוני כותי לקחתים'; 'מאיש פלוני נכרי לקחתים'; 'משלי הבאתים' – נאמן להחמיר; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין נאמן, שדברי הנכרי לא מעלין ולא מורידין:

ו. האומר למי שאין נאמן על הפעושרות: 'קח לי ממי שהוא מעשר וממי שהוא נאמן' – אין נאמן. מאיש פלוני – תרי זה נאמן. רבי יוסי אומר: אין נאמן, שפוא מצא אחר קרוב הימנו. מודה רבי יוסי, באומר: 'צא אכול את הכפר ואני נותן דמיה'; 'צא שתה רביעית יין ואני נותן את דמיה' – שהוא נאמן.

¹ פרות משמרים, והמדבר בשנת שביעית.

ז. הַנִּכְנָס לְעִיר, וְהִיתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ יְדוּ, וְאִין מִכִּיר שָׁם אָדָם. וְכֵן מִי שֶׁעָמַד עַל הַגֶּרֶן, וְהִיתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ יְדוּ, וְאִין מִכִּיר שָׁם אָדָם – הָרִי זֶה נִשְׁאֵל לַחֲבָרִים וְלַעֲמֵי הָאָרֶץ; דְּבָרֵי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִין נִשְׁאֵלִים עַל הַתְּרוּמָה אֲלֵא לַחֲבָרִים בְּלִבָּד:

ח. הֲיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ סִיעָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וְאָמַר: 'מִי כָּאֵן נֶאֱמָן?' מִי כָּאֵן מְעִשֵׁר? אָמַר לוֹ אֶחָד: 'אֲנִי!' – אִינוּ נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ שֶׁהוּא נֶאֱמָן: 'אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן' – הָרִי זֶה נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ: 'אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן?' וְאָמַר לוֹ: 'נֶאֱמָן, בְּפָנָיו – אִינוּ נֶאֱמָן. שְׁלֵא בְּפָנָיו – נֶאֱמָן. 'מְעִשֵׁר הוּא' – הָרִי זֶה נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ שֶׁהוּא מְעִשֵׁר: בְּפָנָיו – נֶאֱמָן, שְׁלֵא בְּפָנָיו – אִין נֶאֱמָן. בְּפֹה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁאִין מִכִּיר שָׁם אָדָם, אֲבָל אִם הִיא מִכִּיר שָׁם אָדָם – לֹא יוּזַל אֲלֵא מִן הַמְּמָחָה. בְּפֹה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁלֹּא שָׁהָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֲבָל שָׁהָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם – לֹא יוּזַל אֲלֵא מִן הַמְּמָחָה. בְּפֹה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּתְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת, אֲבָל בְּשִׁבְעֵית וּבְמִתְהַרֹת – אִין נֶאֱמָן:

ט. הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר וחלה באחד – נוטל כדי תרומה ותרומת מעשר וחלה. וכמה הם? אחד מעשרים. האומר: אחד מפאה מפה שיש באן, הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו. ועוד אחד מארבעים ושמונה מפה שיש באן, הרי זה בצד זה חלין, והשאר תרומה על הכל. מאה חלין שיש באן, הרי זה בצד זה מעשר, ושאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו, והשאר חלה. מעשר שני בצפוננו או בדרומו ומחלל על המעות. הלוקח מן הפלטר – מעשר מכל טפוס וטפוס. רבי שמעון אוסר בתרומת מעשר ומתיר בחלה. כמה דברים אמורים? בזמן שפלגן מפרישין – נוטל חלה מכלן, אבל מקצתן מפרישין ומקצתן אין מפרישין – נוטל חלה מכל אחד ואחד:

י. פועלין שהיו יושבין ואוכלין והותירו פרוסות, וכן אורחין שהיו מסבין ואוכלין והותירו פרוסות, ונתנום לשמש, או שהיו אחרים מלקטין תחתיהן – מעשר מכל אחד ואחד. שחק את הפת ועשאה פרוין, או גרוגרות ועשאו דבלה – מעשר

מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּפֹה דְבָרִים אָמוּרִים? בְּשֵׁנֵת
שִׁבְעָה, אֲבָל בְּשֵׁאֵר שָׁנַיִם – מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

יא. הַלּוֹקַח מִן הָעֲנִי, וְכֵן עֲנִי שֶׁנִּתְּנָנוּ לוֹ פְּרוּסוֹת פֶּת וּגְרוּגְרוֹת –
מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בְּתַמְרִים וּבְעֵמָקִים – מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל
הַכֹּל. בְּמִקְוֹת אֲחֵרִים – מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בְּגְרוּגְרוֹת,
בְּשֵׁנֵת שִׁבְעָה – מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל, בְּשֵׁאֵר שָׁנַיִם – מְעַשֵּׂר
מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

יב. הַלּוֹקַח מִן הַפְּלִטָּה – מְעַשֵּׂר מִכָּל דְּפוּם וּדְפוּם. וְאִם הָיָה
מְבִיאֵן וְצוּבְרֵן לְפָנָיו – נוֹטֵל מְעַשֵּׂר מִכָּל קִשּׁוֹת וְקִשּׁוֹת, וּמִכָּל
אֲגוּדָה וְאֲגוּדָה, וּמִכָּל תְּמָרָה וְתְמָרָה. הַלּוֹקַח מִן הַחֲנֻנִי, וְחֹזֵר
וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנֵיָה, אֵף עַל פִּי שְׁמִכִּיר אֵת הַחֲבִית שֶׁהִיא הִיא –
לֹא יַעֲשֶׂה מִזֶּה עַל זֶה. וְאִם הָיָה מְבִיאֵן וְאֲוֹגְדֵן לְפָנָיו – מְעַשֵּׂר
מִכָּל קִשּׁוֹת וְקִשּׁוֹת, וּמִכָּל אֲגוּדָה וְאֲגוּדָה, וּמִכָּל תְּמָרָה וְתְמָרָה:

יג. הַלּוֹקַח מִן הַפִּיטוּן וְנִמְלָד לְהַחֲזִיר – לֹא יַחֲזִיר. בְּפֹה דְבָרִים
אָמוּרִים? בְּשֵׁל דְּמֵאוֹ, אֲבָל בְּשֵׁל וּדְאִי – הָרִי זֶה אָסוּר. לָקַח
הִימָנוּ בְּאֶסֶר יֶרֶק, בְּאֶסֶר גְּלוּסְקִין, בְּאֶסֶר רְמוּנִין, וְנִמְלָד לְהַחֲזִיר

– לא יחזיר עד שהוא מתקנן. בשל דמואי, ואין צריך לומר בשל ודאי:

יד. הטבל שנתערב בחלין – הרי זה אוסר כל שהוא. אם יש לו פרנסה ממקום אחר – מוציא לפי השבון. ואם לאו – נוטל מן החלין כדי תרומת מעשר. וכן מעשר טבל שנתערב בחלין – הרי זה אוסר כל שהוא. ואם יש לו פרנסה ממקום אחר – מוציא לפי השבון, ואם לאו – נוטל את החלין כדי תרומת מעשר שבמעשר טבל:

טו. ירק של חלין שבשלו בשמן שאינו מתקן – הרי זה אוסר כל שהוא. אם יש לו פרנסה ממקום אחר – מוציא לפי השבון. ואם לאו, דבר הנבלל – בולל ונוטל. דבר שאינו נבלל – נוטל מן הקלח ומן החתיכות ומן הביצה:

טז. אומר אדם לחברו ולפועליו: 'צאו ואכלו בדינר זה, ושתו בדינר זה', ואינו חושש לא משום מעשרות ולא משום שביעית ולא משום יין נסך. אכל אם אמר: 'צאו ואכלו את הכפר ואני

נֹתֵן דְּמִיָּה; 'צֵאוּ וּשְׁתּוּ רְבִיעִית וְאֲנִי נֹתֵן דְּמִיָּה' – הֲרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשׁוּם שְׁבִיעִית וּמִשׁוּם מַעֲשָׂרוֹת וּמִשׁוּם יוֹן נְסֻךְ:

יז. הַנּוֹתֵן צָמַר לְצַבֵּעַ נִכְרִי – אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא צָבָעוּ בַּחֲמוּץ שֶׁל יוֹן נְסֻךְ. אִם בָּא לְבֵית הַחֲשֻׁבּוֹן – אָסוּר:

יח. לֹא יִתֵּן אָדָם תְּרוּמַת בֵּיתוֹ לְשׁוֹמֵר בֵּיתוֹ, וְלֹא בְּכוֹרֵי צֵאֲנוּ לְרוּעָה צֵאֲנוּ, אִם נָתַן לָהֶם שְׂכָרָן. רְצָה נֹתֵן לָהֶם לְשֵׁם טוֹבָה. לֹא יִתֵּן יִשְׂרָאֵל בְּהִמָּתּוֹ לְטַבַּח בַּהֵן לְשַׁחוּט, וְלֹא בְּכוֹר לְרוּעָה בַּהֵן לְרַעוּת לוֹ, אֲלֵא אִם בֵּן נֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָן:

יט. רִשְׁאֵי יִשְׂרָאֵל שְׂיֵאמֹר לְבַהֵן: הִילָךְ סָלַע זֶה וְתֵן תְּרוּמָה לְבֵן בְּתִי בַּהֵן, תֵּן בְּכוֹר לְבֵן בְּתִי בַּהֵן. רַבִּי שְׂמַעוֹן בֵּן אֶלְעָזָר אָמַר: אֲנִי אֹמֵר², כָּל מִתְּנֹת בְּהוֹנָה רִשְׁאֵי שְׂיֵאמֹר לוֹ: 'הִילָךְ סָלַע זֶה וְתֵנָּם לְבֵן בְּתִי בַּהֵן':

---

² בְּנוֹסְחַת הַסְּפָרִים מוֹבָאֵת פְּסָקָה זוֹ כָּאֵן: 'אִף בְּמִתְּנֹת מִקֹּדֶשׁ בְּכֹהֲנִים בֵּן. בִּיצַד? הֲרִי עָלִי מֵאֲתָיִם זוּו'.

ב. ישראל שמכר את זיתו בששים לוג טבלים, ואמר לו כהן: 'תנם לי בששים לוג מתקנין ומעשרות שלי' – מעשרות שלו, ואינו חושש לא משום שביעית, ולא משום רבית, ולא משום מחלל את הקדשים:

בא. מפרישין תרומת מעשר ממקום היקר למקום הזול, או ממקום הזול למקום היקר. ביצד? היו לו תשעה בורין ביהודה ואחד בגליל, או תשעה בורין בגליל ואחד ביהודה – אומר: 'בור שביהודה עשוי תרומת מעשר על תשעה בורין שבגליל', או 'בור שבגליל עשוי תרומת מעשר על תשעה בורין שביהודה'. יתר על כן אמרו: יש לו שני חברים, אחד ביהודה ואחד בגליל. ולו שני בורין, אחד ביהודה ואחד בגליל. אומר לזה שביהודה: 'בא וטול לך בור שבגליל'. ולזה שבגליל: 'בא וטול לך בור שביהודה', וחוזר ונוטל מהם פשער הזול:

בב. אין פודין מעשר שני במקום היקר פשער הזול, אין פודין מבין לוי במקום היקר פשער הזול:

בג. בַּהֲנִים וְלֹאִים שָׁחִיו מִסִּיעִין בֵּין הַגְּרָנוֹת - אִין נוֹתְנִין לָהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת בְּשִׁכְרָן. וְאִם נִתְּנָן - הָרִי זֶה חֲלָלוּ. שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר יח, לב): "וְאֵת קַדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלֹלוּ" - וְכִכָּר הֵן חֲלִין]. וְאֵמַר (מִלֻּאכֵי ב, ח): "שָׁחַתְתֶּם בְּרִית הַלְלוֹי אֲמַר ה' צְבָאוֹת". יֵתֵר עַל בֶּן אֲמָרוֹ: תְּרוּמָתָן - אִין תְּרוּמָה, וּמַעֲשָׂרוֹתֶיחֶן - אִין מַעֲשָׂרוֹת. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁבִקְשׂוּ חֲכָמִים לְקוֹנְסֵן לְהִיּוֹת פִּירוֹתֶיחֶן צְרִיכִין לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה מִשְׁלָחֶן. וְעַלִּיחֶן הַכְּתוּב אֲמַר (מִיכָה ג, יא): "רְאֵשִׁיתָ בְּשַׁחַד וּשְׁפֹטוּ וּכְהַנִּיחָ" וְגו', לְפִיכֹד חֲבִיא עַלִּיחֶן הַמָּקוֹם שֶׁלֹּשׁ פְּרָעַנִיּוֹת כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת שֶׁבִידָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ג, יב): "לָכֵן בְּגַלְלַכֶּם צִוִּן שְׂדֵה תַחֲרַשׁ" וְגו':

כד. מַעֲשָׂרִין מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל פּוֹתִי, וּמִשָּׁל פּוֹתִי עַל שָׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל נְכָרִי, וּמִשָּׁל נְכָרִי עַל שָׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִן הַכֹּל עַל הַכֹּל; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי יוֹסִי, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֲמָרִים: מַעֲשָׂרִין מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשָּׁל פּוֹתִים עַל שָׁל פּוֹתִים, וּמִשָּׁל נְכָרִים עַל שָׁל נְכָרִים. אֲבָל לֹא מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל פּוֹתִים, וְלֹא מִשָּׁל פּוֹתִים עַל שָׁל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא מִשָּׁל נְכָרִים עַל שָׁל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל

נְבָרִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׂזוּרִי: מַעֲשֵׂה שְׁנַתְעַרְבוּ לִי פְרוֹת
טְבָלִין, בְּאֵתִי וְשִׂאלֹתַי אֶת רַבִּי טְרַפּוֹן, אָמַר לִי: צֵא וְקַח פְּרוֹת
מִן הַשּׁוּק וְעִשֶׂר עֲלֵיהֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר אַף מִשָּׁל בּוֹתִים,
כְּשֵׁם שֶׁעָשׂוּ פְרוֹת יִשְׂרָאֵל דְּמֵאֵי אַחַר רַבֵּן, וְאִין תּוֹרְמִים
וּמַעֲשָׂרִין מִזֶּה עַל זֶה – כִּדְ עָשׂוּ פְרוֹת בּוֹתִים וְדֵאֵי אַחַר רַבֵּן,
וְאִין תּוֹרְמִים וּמַעֲשָׂרִין מִזֶּה עַל זֶה:

כה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּמָקוֹם שֶׁעָשׂוּ פְרוֹת בּוֹתִים
וְדֵאֵי כְּגוֹן יֵרֶק שְׁבִכְפָּר עוֹתְנִי – מַעֲשֶׂר מִהֶן עַל הַטְּבָלִין, אֲכָל
לֹא מִן הַטְּבָלִין עֲלֵיהֶן. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּלוֹקַח מִן הַשּׁוּק,
אֲכָל הַמוֹצָא פְרוֹת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁלַח לוֹ חֵבְרוֹ פְרוֹת –
נֹחֵג בְּהֶן דְּמֵאֵי:

כו. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ גְּזוּרוֹת בְּדֵמֵאֵי. מַעֲשֵׂה שְׁנַתְכַנְסוּ
רְבוֹתֵינוּ לְעִירוֹת שֶׁל בּוֹתִים שֶׁעַל יַד הַיַּרְדֵּן, וְהֵבִיאוּ לַפְּנִיחַם
יֶרֶק. קָפִיז רַבִּי עֲקִיבָה וְעִשְׂרוֹ וְדֵאֵי. אָמַר לוֹ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל:
‘עֲקִיבָה! הֵיטֵף מְלֵאָף לְכֶד לְעֵבֵר עַל דְּבָרֵי חֵבְרָד? אוֹ מִי נָתַן
לְךָ רְשׁוּת לְעִשֶׂר? אָמַר לוֹ: יְכִי הִלְכָה קִבְעֵתִי בְּיִשְׂרָאֵל? יֵרֶק

שְׁלִי עֲשֵׂרְתִי! אָמַר לוֹ: 'תִּדַע לָךְ שְׁקִבְעַת הַלְכָה בְּיִשְׂרָאֵל
שְׁעֵשְׂרֵת יָרֵק שְׁלֵדָה. בְּשֶׁחֶלֶד רָבֵן גְּמִלְיָאֵל לְבִינִיָּהוּ: עָשָׂה
תְּבוּאוֹת וְקִטְנִיּוֹת – דְּמָאֵי, וְשָׂאֵר כָּל פִּירוֹתֵיהֶן – וְדָאֵי. בְּשֶׁחֶזֶר
רָבֵן גְּמִלְיָאֵל לְבִינִיָּהוּ, וְרָאָה שְׁנַתְקַלְקְלוּ, עָשָׂה כָּל פִּירוֹתֵיהֶן –
וְדָאֵי:

בז. עֲצִיץ שְׂאִינוּ נָקוּב – חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת, אִין תְּרוּמָתָן מְדַמְעַת,
וְאִין חֵיבִין עֲלֵיהֶן הַמֶּשׁ:

יוֹם שְׁנִי, א' אָב

מִסְכַּת דְּמָאֵי פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. הַמְקַבֵּל שְׂדָה מִן הַכּוֹתֵי – תוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רָבֵן שְׁמַעוֹן
בֶּן גְּמִלְיָאֵל: מָה אִם יִרְצֶה הַכּוֹתֵי תְּזַה שְׁלֵא לְתַרֵּם פְּרוּתָיו –
אִינוּ רִשָּׁאֵי, אֲלָא חוֹלֵק וְנוֹתֵן לוֹ:

ב. הַשּׂוֹכֵר שְׂדָה מִן הַנְּכָרִי – מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר: תוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. לְפִיכָּה, אִם חֹזֵר הַנְּכָרִי וְנִתְגַּיֵר, אוֹ

שְׁמֹכֵר לְיִשְׂרָאֵל – מְעֵשֵׁר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. שְׂכָר מִמֶּנּוּ שְׂדֵה – מְעֵשֵׁר וְנוֹתֵן לוֹ. מִה בֵּין שׂוֹכֵר לְחֹכֵר? הַשׂוֹכֵר – בְּמַעוֹת, וְהַחֹכֵר – בְּפָרוֹת:

ג. הַחֹכֵר שְׂדֵה מִן הַנְּכָרִי – מְעֵשֵׁר וְנוֹתֵן לוֹ. לְפִיכָּה: אִם חֹזֵר הַנְּכָרִי וְנִתְנֶינָה, אוֹ שְׁמֹכְרָה לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר – נוֹהֵג בָּהּ דְּמַאי:
ד. הַשׂוֹקֵל לְאוֹצֵר³ הַשׂוֹקֵל לְקַטְרוֹן⁴ – מְעֵשֵׁר וְנוֹתֵן לוֹ:

ה. לֹא יֵאמֵר יִשְׂרָאֵל לְכוֹתִי וּלְנְכָרִי וּלְמִי שְׂאִינוֹ נֶאֱמַן עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת: 'הִילֵךְ מֵאֵתִים זֶה וְשָׁקֹל תַּחְתֵּי מִן הָאוֹצֵר'. אֵלֶּא אֹמֵר לוֹ: 'פּוֹטְרָנִי מִן הָאוֹצֵר'. וְכֵן לֹא יֵאמֵר אָדָם לְחֵבְרוֹ: 'הִילֵךְ מֵאֵתִים זֶה וְעִיל⁵ תַּחְתֵּי לְאִמְנוֹת'. אֵלֶּא אֹמֵר לוֹ: 'פּוֹטְרָנִי מִן הָאוֹמְנוֹת':

ו. הַמְּקַבֵּל שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל – תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי מֵאִיר אָמַר: מְעֵשֵׁר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם נָתַן לוֹ מֵאוֹתָהּ הַשְּׂדֵה וּמֵאוֹתָהּ הַמִּין – תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. מִשְׂדֵה אַחֶרֶת וּמִמִּין אַחֵר –

³ מי ששוקל לאוצר המקלף מה שנותנים תבואה עבור מס לאוצר המקלף – צריך גם בן לעשר תחלה.

⁴ שם שר שנותנים לו מס, והוא שר העיר.

⁵ והגנם.

מעשר ונותן לו. והכמים אומרים: אם מאותה שדה נתן לו, בין מאותו הפין בין מפין אחר - תורם ונותן לו. אם משדה אחרת נתן לו, בין מאותו הפין בין מפין אחר - מעשר ונותן לו. קבל הימנו זרע לתן לו פרות בגרן - מעשר ונותן לו. מקום שחולקין על הגרן - חולק לו בפניו. קבל הימנו מעות לתן לו פרות - לעולם מעשר ונותן לו:

ז. ישראל שקבל שדה מחברו לקצר שבלין, פרמו לבצר בענבים, זיתיו למסוק בזיתים - נותן לו פמות שהן. שדהו לקצר בהטיו, פרמו לבצר ביון, זיתיו למסוק בשמן - מעשר ונותן לו:

ח. העיד רבי יוסי בן המושלם משום רבי נתן אהיו, שאמר משום רבי אלעזר בן הסמא: המקבל שדה אבותיו מן הנכרי למוסקו לזיתים - נותן לו פמות שהן:

ט. חבר ועם הארץ שירשו את אביהן עם הארץ - רשאי שיאמר לו: 'טול אתה חטים שבמקום פלוני, ואני חטים שבמקום פלוני'; 'אתה יין שבמקום פלוני, ואני יין שבמקום פלוני'. אבל לא יאמר לו: 'טול אתה חטין ואני שעורים'; 'טול

אתה חלח ואני היבש, אלא חולקין בשוה. חולק לו בפני חבר.
 חבר – אוכל את היבש, ושורף את חלה, מפני שאמרו: כל
 טהרותיו של עם הארץ נשרפות:

י. ירשו את אביהן חבר – רשאי שיאמר: 'טול אתה חטין
 שבמקום פלוני ואני חטין שבמקום פלוני'; 'אתה יין שבמקום
 פלוני, ואני יין שבמקום פלוני', אף על פי שאמרו: חבר שמת
 והניח בנים חברים ועמי הארץ – לא יוריש טהרותיו לעמי
 הארץ, אלא לחברים בלבד. הניח מעשר שני – אין רשאי
 שיאמר לו: 'טול אתה חטים, ואני אטל שעורים'; 'אתה יין,
 ואני שמן', אלא אומר לו: 'טול אתה מעות של חטים, ואני
 מעות של שעורים'; 'טול אתה מעות של יין, ואני מעות של
 שמן':

יא. חבר ומי שאינו נאמן על המעשרות שלקחו פרות, שיירשו,
 או שנשתתפו – רשאי שיאמר לו: 'טול אתה חטין, ואני
 שעורים'; 'אתה יין, ואני שמן', שכל דבר שמתר למזכרו דמאי
 – רשאי לעשות בן. לקחו גדיש של תבואה, עביט של ענבים,
 ומעטן של זיתים – זה מעשר את שלו וזה מעשר את שלו.

אם לקחו ואחר כך שתפנו - צריך לעשר על הכל. זה הביא עומרי שבלין שלו, וזה הביא עומרי שבלין שלו. זה הביא סלי זיתים משלו, וזה הביא סלי זיתים משלו. זה הביא סלי ענבים משלו, וזה הביא סלי ענבים משלו. או שבצרו את פריהם בתוך גת אחת. אחד מעשר, ואחד שאינו מעשר, המעשר - מעשר את שלו ודאי, וחצי חלקו של חברו דמאי:

יב. גר ונכרי שירשו את אביהן נכרי, רשאי שיאמר לו: 'טול אתה צלמים, ואני פלים'; 'אתה יין, ואני פירות'. אונקלוס הגר חלק מאחיו, והחמיר על עצמו, הוליד חלקו לים המלח. ירשו את המרחץ - רשאי שיאמר לו: 'תהא שבת בחלקך, וחול בחלקי'.

יג. ישראל ונכרי שלקחו ביתו של נכרי, אין רשאי שיאמר לו: 'טול אתה צלמים ואני פלים'; 'אתה יין, ואני פרות'. לקחו מרחץ, אין רשאי שיאמר לו: 'תהא שבת בחלקך, וחול בחלקי'. ואם התנה עמו מתחלה על מנת לעשות בן - מתר:

יד. עיר שיש בה ישראל ונכרים, שומרי ישראל ושומרי נכרים, מתקנין ושאיין מתקנין, שומרין מתקנין ושומרין אין מתקנין -

רשאיין לומר זה לזה: 'צפון העיר בחלקנו, ודרומו בחלקכם'. אם
באו לחשבון - אסור:

יום שלישי, ב' אב

מסכת דמאי פרק שביעי

א. ישראל שקבל שדה מישראל, וכהן מכהן, ולוי מלוי -
חולקין ביניהם. ישראל וכהן שקבל שדה מלוי, או ישראל ולוי
שקבל שדה מכהן - רשאיין להתנות ביניהן שהמעשר לאמצע:
ב. ישראל שקבל שדה מכהן - תרומה לכהן, מעשר ראשון
ומעשר שני - חולקין ביניהם. קבל שדה מלוי - מעשר ראשון
ללוי, תרומה ומעשר שני - חולקים ביניהן. לוי שקבל שדה
מכהן - תרומה לכהן, ומעשר ראשון ומעשר שני - חולקין
ביניהן. כהן שקבל שדה מלוי - מעשר ראשון ללוי, תרומה
ומעשר שני - חולקין ביניהם. ישראל שקבל שדה מכהן, אומר
לו: 'על מנת שהמעשרות שלי'; 'על מנת שהמעשרות שלך'.

עַל מְנַת שְׁהַמְעֵשְׂרוֹת שְׁלִי וְשִׁלְדָּ' – מִתֵּר. בַּהֲזֵן שְׁקִבֵּל שְׁדָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: 'עַל מְנַת שְׁהַמְעֵשְׂרוֹת שְׁלִי' – אָסוּר. 'עַל מְנַת שְׁהַמְעֵשְׂרוֹת שְׁלְדָ' – מִתֵּר. 'עַל מְנַת שְׁהַמְעֵשְׂרוֹת שְׁלִי וְשִׁלְדָּ', אִם קָבֵל עָלָיו בְּדֶרֶךְ הַמְקַבְּלִים – מִתֵּר, וְאִם לֹא – אָסוּר:

ג. יִשְׂרָאֵל שְׁקִבֵּל שְׁדָה מִיִּשְׂרָאֵל⁶, וְאָמַר: 'עַל מְנַת שְׁיִהְיוּ הַמְעֵשְׂרוֹת לְפִלּוּנִי' – אָסוּר. יִשְׂרָאֵל שְׁקִבֵּל שְׁדָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: 'עַל מְנַת שְׁאֵטֵל אֲנִי וְאֶתְנֵם לְפִלּוּנִי' – מִתֵּר. בַּהֲזֵן וְלֹא שְׁשִׁכְרוּ וְשִׁחְכְּרוּ מִבְּהֵן וּמִלְּוִי – הַמְעֵשְׂרוֹת לְשׁוֹכֵר וְלַחֹכֵר:

ד. בַּהֲזֵן וְלֹא שְׁשִׁכְּרָה פְּרוֹת שְׁדָה מִיִּשְׂרָאֵל. בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע – מַעֲשְׂרוֹת שְׁלָהֵן. בְּתִלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע, עַד שְׁלֵא מִירְחוּ – מַעֲשְׂרוֹת שְׁלָהֵן, מִשְׁמִירְחוּ – מַעֲשְׂרוֹת שְׁלֹו. מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לְכֹהֵן, וְהַשָּׂאָר – שְׁלֹו:

ה. חֵכֵר הוּא מִהֵן פְּרוֹת, עַד שְׁלֵא מִירְחוּ, מַעֲשְׂרוֹת – הֵרִי אֵלֹו שְׁלֹו. מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לְכֹל בַּהֲזֵן שְׁיִרְצָה. מִשְׁמִירְחוּ,

---

⁶ תַּקֵּן בַּפְּנִים בְּפִי נִסְחַת הַגֵּר"א, אֲבָל שֵׁם אֵיחָא עוּד: שְׁבַכְתָּב יָד הַגֵּיְרָסָא: בַּהֲזֵן וְלֹא שְׁשִׁכְּרָה פְּרוֹת שְׁדָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: עַל מְנַת שְׁאֵטֵל אֶת הַמְעֵשְׂרוֹת וְאֶתֵן לְפִלּוּנִי – אָסוּר. עַל מְנַת שְׁאֵטֵל אֲנִי וְאֶתְנֵם לְכֹהֵן – מִתֵּר.

מעשרות - הרי אלו שלחן. מפריש תרומה ומעשרות ונותן
לכל כהן שירצה:

ו. ישראל שקבל מעות מבחן לקח כהן פרות למחצית שכר,
אמר לו: 'פחתו או הותירו הרי הן שלי, מעשרות שלד' -
מתר. כהן שקבל מעות מישראל לקח כהן פרות למחצית
שכר, אמר לו: 'פחתו או הותירו הרי הן שלד, והמעשרות
שלי, אם נתן לו שכר - מתר, ואם לאו - אסור:

ז. ישראל שקבל שדה מבחן - תרומה לבחן. מכרה לישראל -
חולקין ביניהם. קבל שדה מישראל - חולקין ביניהן. מכרה
לבחן - חולקין. קבל שדה מבת ישראל - חולקין ביניהן.
נשאת לבחן - חולקין ביניהן. קבל שדה מבת כהן - תרומה
לבת כהן. נשאת לישראל - חולקין ביניהן. נתארמלה או
נתגרשה - חזרה לתחלתה:

ח. פרתו של כהן שהיתה שומא⁷ אצל ישראל, וילדה בכור,
הבכור - לפחן; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: הבכור -
לשניהן. אמר להן רבי יהודה: אי אתם מודים בפרות שדה

---

⁷ שנתן לו את הפרה בשומא, כמה היא שנה, ומה שיהיה רוח או הפסד יחלקו.

שָׁהֵן שָׁלוֹ? אָמְרוּ לוֹ: שָׁדָה – גּוֹפָה שָׁלוֹ, וּפְרָה – גּוֹפָה לְשִׁנְיָהּ.
אֵף פְּרָה, אִם הִיְתָה גּוֹפָה שָׁלוֹ – בְּכוֹר לְבָהֵן:

ט. הַנּוֹתֵן שָׁדָהּ בְּקִבְלָהּ לְכוֹתֵי וּלְנִכְרֵי, וּלְמֵי שְׂאִינוֹ נֶאֱמַן עַל
הַמַּעֲשָׂרוֹת, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רְשָׁאֵי לַעֲשׂוֹת בֶּן, אֵף עַל פִּי שָׁלוֹ
בָּא לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂרוֹת – צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר עַל יָדוֹ. הַנּוֹתֵן שָׁדָהּ
בְּקִבְלָהּ לְעַם הָאָרֶץ, עַד שָׁלוֹ בָּאוּ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂרוֹת – אֵין
צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר עַל יָדוֹ. מִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂרוֹת – צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר.
בִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? עוֹמֵד עַל הַגֶּזֶן וְנוֹטֵל, וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמַה
שְׂאִבְלוֹ, שְׂאִין אַחֲרֵי־יָת לְרִמָּאִין:

י. בַּהֵן שְׂמֵכֵר שָׁדָה לְיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר: 'עַל מְנַת שְׁהַמַּעֲשָׂרוֹת שָׁלוֹ
לְעוֹלָם' וְמַת – אֵין לְבָנָיו בַּמַּעֲשָׂרוֹת. 'עַל מְנַת שְׁמַעֲשָׂרוֹת לוֹ
וּלְבָנָיו' וְמַת – מַעֲשָׂרוֹת לְבָנִים. 'עַל מְנַת שְׁהַמַּעֲשָׂרוֹת שְׁלִי כָּל
זְמַן שִׁשְׁדָה לְפָנֶיךָ', מְכַרְהָ לְאַחַר, אֵף עַל פִּי שְׁחִזְרָה וּלְקַחָהּ
מִמֶּנּוּ – אֵין לְבָנָיו בַּמַּעֲשָׂרוֹת כְּלוּם:

יא. יִשְׂרָאֵל שְׂקִבֵל שָׁדָה מִכַּהֵן, אָמַר לוֹ: 'עַל מְנַת שְׁהַמַּעֲשָׂרוֹת
שְׁלִי אַרְבַּע אוֹ חֲמִשׁ שָׁנִים' – מִתָּר. 'לְעוֹלָם' – אָסוּר, שְׂאִין בַּהֵן

עוֹשֶׂה כַּחֲזוֹן. וְכֵן בֶּן לְוִי שֶׁהֵיחָה חֵיב מְעוֹת לְיִשְׂרָאֵל – לֹא יִהְיֶה
 גּוֹבֵה מֵאַחֲרֵים וּמִפְרֹשׁ עָלָיו, שְׂאִין לְוִי עוֹשֶׂה לְוִי:
יב. מִפְרִישׁ יִשְׂרָאֵל בֵּין בְּרִשּׁוֹת לְוִי בֵּין בְּרִשּׁוֹת עֲנִי, וְעוֹשֶׂה
 חֲשָׁבוֹן בְּאַחֲרוֹנָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי
 שְׁמַעוֹן אוֹסְרִין, אֵלֶּא אִם בֶּן נוֹתֵן לוֹ מְעוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה:
יג. כַּהֵן שְׁמֹכֵר שְׂדֵה לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹ: 'עַל מִנֵּת שֶׁהַפְּעֻשׁוֹת
 שְׁלִי אַרְבַּע וְחֲמִשׁ שָׁנִים' – אֵין רִשְׁאֵי לִיטַע כָּרֶם, וְלִזְרָעָה
 אֶסְמִים,⁸ וְלַעֲשׂוֹתָהּ שְׂדֵה קָנִים. 'לְעוֹלָם' – רִשְׁאֵי לִיטַעַה כָּרֶם,
 וְלִזְרָעָה אֶסְמִים, וְלַעֲשׂוֹתָהּ שְׂדֵה קָנִים:

יום רביעי, ג' אב

מסכת דמאי פרק שמיני

א. עַם הָאָרֶץ שְׂאֵמֵר לְחֵבֵר: 'קַח לִי אֲגָדַת יִרְק אֶחָד, גְּלוּסְקִין
 אֶחָד' – רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵין צְרִידָה לְעֵשֶׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

⁸ מִין שְׂצוּבָעִים בּוֹ וְאֵין דְּרָדָה לְקַטְמָם אֵלֶּא אַחַר אַרְבַּע שָׁנִים.

צָרִיף לְעֵשֶׂר. רַבֵּן שְׁמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: אִם תְּחַלִּיף אֶת
הַמָּעָה – צָרִיף לְעֵשֶׂר:

חב, חמשה שאמרו לאחד: 'צא והבא לנו עשר גלוסקין, עשר
אגודות של ירק'. הביא לכל אחד ואחד בפני עצמו – אין
צריכין לעשר אלא על חלקן בלבד. הביא להן מערבין –
חברין שבהן צריכין לעשר על הכל. נתנו לו אחת יתרה –
רבי יהודה אומר: לשליח. רבי מאיר אומר: לאמצע:

ג. המזמין את חברו שיאכל אצלו, והוא אין מאמינו על
המעשרות, אומר מערב שבת: 'מה שאני עתיד להפריש מחר
– הרי הוא מעשר, ושאר מעשר סמוך לו. זה שעשיתי מעשר
– עשוי תרומת מעשר עליו, מעשר שני – בצפוני או בדרומו,
ומחלל על המעות'. אומר רבי יהודה: היאך זה מעשר דבר
שלא בא לתוך ידו? מודה רבי יהודה בהולך ולקח ממקום
שלקח זה. מזוגו את הכוס, אומר: 'מה שאני עתיד לשיר בשולי
הכוס – הרי זה מעשר. ושאר מעשר סמוך לו. זה שעשיתי
מעשר – עשוי תרומת מעשר עליו. מעשר שני – בצפוני או
בדרומו, ומחלל על המעות':

ד. פועל שהיה עושה אצל בעל הבית, והוא אינו מאמינו על המעשרות - רבי יוסי אומר: תנאי בית דין הוא שתהא תרומת מעשר משל בעל הבית, ומעשר שני משל פועל:

ה. הלוקח יין מבין הבותים מערב שבת, ושכח ולא הפריש, אומר: 'שני לוגין מה שאני עתיד להפריש - הרי הן תרומה. ועשרה הבאין אחריהן - מעשר ראשון. ותשעה הבאין אחריהן - מעשר שני'. מחל ושותה מידי; דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין. אמרו לו לרבי מאיר: אי אתה מודה שפא יבקע הנוד ונמצא שותה טבל! אמר להם: לבשיבקע:

ו. היו לו תאנים של טבל בתוך ביתו, והוא בבית המדרש או בשדה - אומר: 'שני תאנים שאני עתיד להפריש - הרי הן תרומה. ועשר הבאות אחריהן - מעשר ראשון. ותשע הבאות אחריהן - מעשר שני'. היו דמאי, אומר: 'מה שאני עתיד להפריש מחר - הרי הוא מעשר. ושאר מעשר סמוך לו. זה שעשיתי מעשר - עשוי תרומת מעשר עליו. מעשר שני - בצפוני או בדרומי, ומחלל על המותר':

ז. נוטל תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמְנִיחָהּ בְּמָקוֹם הַמֻּצָּנֵעַ, אַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְּרוּמָה טְמֵאָה:

ח. הֲרִי שְׁתִּיחָה טוֹעֵן פְּדֵי יִזוּ וְכַדֵּי שְׁמוֹן, וְרָאָה שְׁחֵן מִשְׁתַּבְּרוֹת – לֹא יֹאמֶר: 'הֲרִי זֶה תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת עַל פְּרוֹת שְׂיִישׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי'. וְאִם אָמַר – לֹא אָמַר כָּלוּם. אֲבָל קוֹרָא שֵׁם לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׁבֵה עַד שְׁלֹא יִגִּיעַ לְאָרֶץ. לֹא יִטִּיף אָדָם שְׁמוֹן, לֹא לְתוֹךְ יַר חֲדָשׁ, וְלֹא לְתוֹךְ הַמְדוּרָה, וְלֹא לְתוֹךְ דְּבַר הַמַּאֲבִיד. אֲבָל קוֹרָא שֵׁם לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׁבֵה עַד שְׁלֹא תִגִּיעַ לְאָרֶץ. כִּי־צֵא בּוֹ: מִי שְׁחִיו לֹו עֲשֵׂר חֲבִיזוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טְמֵא, וְשֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טְהוֹר, רָאָה אַחַת מֵהֵן שֶׁנִּשְׁפְּכָה אוֹ שֶׁנִּתְנַלְתָּה – אֹמֵר: 'הֲרִי זֶה עֲשׂוּיָה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעֵי אֱלוֹי'. בְּשִׁמּוֹן – אֹסוּר מִפְּנֵי הַפֶּסֶד כִּהֵן. וְאִם אָמַר: 'הֲרִי זֶה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר' – לֹא אָמַר כָּלוּם:

ט. רָאָה אֶחָד שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת, וְאָמַר: 'הֲרִינִי כְּמָה שֶׁאָמַר זֶה' – דְּבָרָיו קִי־מִין. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: בְּסֻמוֹךְ תוֹךְ פְּדֵי דְבַר הוּא:

י. הממעיט במעשרות - מעשרותיו ופרותיו מקלקלין. תמרה
 במעשרותיו - מעשרותיו מקלקלין ופרותיו מתקנים. רבי
 יהודה אומר: סומך על תנאי בית דין:

יא. הקורא שם לשולי חבית - לא ישתה מפיה. לפיה - לא
 ישתה משוליה, מפני שהמשקין מערבין. אבל הקורא שם
 לשולי מגורה - אוכל מפיה. לפיה - אוכל משוליה:

יב. היו לפניו שתי כלכלות של טבל, בזו מאה ובזו מאה.
 נטלה תרומתן ואומר: 'מעשרות זו בזו', הראשונה - מעשרת.
 'של זו בזו ושל זו בזו' - אין הראשונה מעשרת. נוטל שני
 תאנים, שני עשורין, ועשורו של עשור. 'מעשרותיהן מעשרות
 כלכלה בחברתה' - קורא שם. נוטל עשרים תאנים מאיזה
 מהן שירצה. בזו מאה ובזו מאתים, אם מהגדולה הוא נוטל -
 אחד מעשרה. ואם מקטנה הוא נוטל - עשרים ושתיים. בזו
 מאה ובזו אלה, אם מהגדולה נוטל - אחד עשר. ואם מקטנה -
 נוטל את כללה ולא השלים, מכאן ואילך - לפי החשבון:

יג. היתה בידו כלכלה של פרות שאינה מתקנת, נוטל שני
 תשיע, האחד ותשיע האחד של תשיע, בין שהטבל מרה על

החלין, ובין שהחלין מרבין על הטבל, נוטל את כל החלין כדי תרומת מעשר שבטבל, בין שהמעשר טבל מרבה על החלין, בין החלין מרבין על המעשר טבל – נוטל את כל החלין, כדי תרומת מעשר שבמעשר טבל. מאה טבל ותשעים טבל – נוטל מאה ואחד חסר עשור אחד. תשעים טבל ושמונים טבל – נוטל תשעים ואחד חסר שני עשורים. שמונים טבל ושבעים טבל – נוטל שמונים ואחד חסר שלשה עשורים. מבאן ואילך – לפי החשבון.⁹

יד. המפקיד לוג טבל, אוכל עליו תשעים ותשע. הוא אומר: 'לוג שבשולי חבית הרי הוא חלין, ושאר תרומה על הכל'. נטל לאכול נטל לשנתו, אומר: 'לוג שבשולי חבית עשוי תרומת מעשר על יין שמן שבחבית ושאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי מעשר, עשוי תרומת מעשר עליו, מעשר שני בצפונה או בדרומו מחלל על הפעות'. כיצד? המפקיד עשרה לוג מעשר, אוכל עליו תשעים, אומר: 'לוג שמן שבשולי חבית – הרי הן חלין. ושאר תרומה על הכל'. נטל לאכול ונטל לשנתו,

⁹ בהגהות הגר"א מובאת פאן גירסא נוספת בשם 'כתב יד': מאה טבל ותשעים טבל – נוטל תשעים ואחד חסר עשור אחד. מאה טבל ושמונים טבל – נוטל שמונים ואחד.

אומר: 'מעשר בדרומו - עשוי תרומת מעשר על זין
 שבחבית'. גמרן ודאי - נותנן לכהן. ספק גמרן ספק לא גמרן
 - מעשר עליהן וקורא שם למעשרותיהן. כיצד קורא שם
 למעשרותיהן? אם היו של טבל, אומר: 'מעשרן בדרומו,
 ותרומת מעשר בדרום דרומן'. אם היו של מעשר טבל אומר:
 'תרומת מעשר בדרום דרומן':

טו. מי שהיו לו שתי חביות, אחת של מעשר טבל טמא, ואחת
 של מעשר טבל טהור - מביא שני לגין, וממלא מזה כדי
 תרומת מעשר על שתיהן, ומזה כדי תרומת מעשר על
 שתיהן. הולך אצל הראשון ואומר: 'אם זה מין טמא - אין
 בדברי כלום, ואם זה מין טהור - עשוי כדי תרומה ומעשר על
 שתיהן'. והולך אצל השני ואומר: 'אם זה מין טמא - אין
 בדברי כלום, ואם זה מין טהור, מזה עשוי כדי תרומת מעשר
 על שתיהן. וקורא שם לראשון, וחוזר וקורא שם לשני. נמצאו
 חביות מתקנין. הלגינין אחד של מעשר טבל טמא, ואחד של
 מעשר טבל טהור - שותה מזה וטובל ושותה מזה וטובל -

דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֵינוֹ צָרִיךְ. שׁוֹתֵה מְשַׁנֵּיהֶם בְּאַחַת. וְטוֹבֵל בְּרֵאשׁוֹנָה וְצָרִיךְ טְבִילָה בְּאַחֲרוֹנָה.
טז. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי חֲבִיזוֹת, אַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טָמֵא, וְאַחַת שֶׁל חֲלִין טְהוֹרִין – מִבֵּיא שְׁנֵי לְגִינִין וּמְמַלֵּא מִזֶּה בְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ, וּמִזֶּה בְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ, הוֹלֵךְ אֶצֶל הַרְאִשׁוֹן וְאָמַר: 'אֵם זֶה מִיִּן טָמֵא – אֵין בְּדְבָרֵי כְּלוּם, וְאֵם זֶה מִיִּן טְהוֹר – עָשׂוּי בְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ'. וְהוֹלֵךְ אֶצֶל הַשְּׁנִי וְאָמַר: 'אֵם זֶה מִיִּן טָמֵא – אֵין בְּדְבָרֵי כְּלוּם. וְאֵם זֶה מִיִּן טְהוֹר – עָשׂוּי בְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ'. קוֹרֵא שֵׁם לְרֵאשׁוֹן, וְהוֹזֵר וְקוֹרֵא שֵׁם לְשֵׁנִי. נִמְצָאוּ חֲבִיזוֹת מְתַקְנוֹת, וְהַלְגִּינִין, אֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טָמֵא, וְאֶחָד שֶׁל חֲלִין טְהוֹרִים, שׁוֹתֵה מִזֶּה וְטוֹבֵל, וְשׁוֹתֵה מִזֶּה וְטוֹבֵל; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: שׁוֹתֵה מְשַׁנֵּיהֶם בְּאַחַד, וְטוֹבֵל בְּאַחֲרוֹנָה:

יום חמישי, ד' אב

מסכת בלאים פרק ראשון

א. כל הזוגות שָׁמְנוּ חֲכָמִים מִיּוֹן בְּמִינוֹ – אֵינָן פְּלָאִים זֶה בְּזֶה, וְשָׂאֵר יִרְקוֹת הַשָּׂדֶה וְיִרְקוֹת הַגֶּנֶז, מִיּוֹן בְּמִינוֹ – אֵינָן פְּלָאִים זֶה בְּזֶה:

ב. הַשֵּׁבֶת וְהַגּוֹפְנִין, הַפְּסֶבֶר וְהַכְּרָפֶס, אֵף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לְזֶה – פְּלָאִים זֶה בְּזֶה. הַקְּשׁוּאִין, וְהַדְּלוּעִין, וְהָאֲבִיחִין וְהַמְּלַפְּנוֹת – אֵינָן פְּלָאִים זֶה בְּזֶה, וְתוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין מְזִיחַ עַל זֶה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: פְּלָאִים זֶה בְּזֶה, וְאִין תוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין מְזִיחַ עַל זֶה. הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָה: הַשּׁוּם וְהַשּׁוּמְנִית, וְהַבְּצֵל וְהַבְּצֵלְצוֹל, וְהַתּוֹרְמוֹם וְהַפְּלוֹסְלוֹם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: לֹא הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא שׁוֹנֵה בְּזוּגוֹת אֵלּוּ, אֵלָּא הַתּוֹרְמוֹם וְהַפְּלוֹסְלוֹם – אֵינָן פְּלָאִים זֶה בְּזֶה:

ג. בְּתַחֲוִים אֲרִיחַ, הָיוּ מַרְפִּיבִין תַּפּוּחַ עַל גְּבֵי הַזֶּרֶד. מְצָאן תַּלְמִיד אֶחָד, אָמַר לָהֶם: אֲסוּרִין אַתֶּם. הִלְכוּ וְקִצְצוּם, וּבָאוּ וְשָׂאֵלוּ בִּיבְנָה, אָמְרוּ: יִפֶּה אָמַר אוֹתוֹ תַּלְמִיד. בְּשׁוּקֵי שֶׁל צְפוּרֵי הָיוּ מַרְפִּיבִין קְרִיסְתָּמִין עַל גְּבֵי אֲנָסִים. מְצָאן תַּלְמִיד אֶחָד,

אָמַר לָהֶן: אָסוּרִין אַתֶּם. הָלַכּוּ וְקִצְצוּם, וּבָאוּ וְשָׂאוּ בִּיבְנָה,
אָמְרוּ: מִי שֶׁפָּגַע בְּכֶם, אֵינוֹ אֵלָּא מִתְלַמִּידֵי שְׂמַאי:

ד. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: דְּלַעַת אַרְמִית, וּמִצְרִית, וַיּוֹנִית – כְּלָאִים
עִם הַיּוֹנִית, וְכְלָאִים עִם הָרְמוּצָה. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּדַלְעַת
יוֹנִית: א אָסוּרָה לְסַבֵּד עַל גְּבֵי זְרָעִים. ב עֲקָצָה טַפַּח. ג אוֹסֶרֶת
כָּל שְׂהִיא. ד וּמְבִיאָה אֶת הַטְּמֵאָה וְחוֹצֶצֶת בְּפָנֵי הַטְּמֵאָה. ה
וְהַגּוֹדֵר מִן הַדְּלוּעִין – אֵין אָסוּר אֵלָּא בְּדַלְעַת יוֹנִית בְּלֶבֶד:

ה. תִּרְנַגּוּל טוֹם, וְתִרְנַגּוּל פְּסָאֲנִי, אַף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזָה –
כְּלָאִים זֶה בְּזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פֶּרְדָּה שֶׁתְּבַעָה זָכָר – אֵין
מִרְבִּיעִין עָלֶיהָ, לֹא מִן הַפּוֹס וְלֹא מִן הַחֲמוּר, אֵלָּא מִן הַפֶּרֶד.
שׂוֹר וְשׂוֹר הֶבֶר, חֲמוּר וְחֲמוּר הֶבֶר, תּוֹזֵר וְתוֹזֵר הֶבֶר, אַף עַל פִּי
שְׂדוּמִין זֶה לָזָה – כְּלָאִים זֶה בְּזֶה:

ו. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּשׂוֹר הֶבֶר: א אָסוּר מְשׁוּם "אוֹתוֹ וְאוֹת
בְּנוֹ". ב וְחֻלְבוֹ אָסוּר. ג וְקָרַב לְגְבֵי מוֹזְבַּח. ד וְחֵיב בְּמַתְנֹת. ה
וְנִקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לְזִבְחֵי שְׁלָמִים אֲבָל לֹא לְכֶשֶׁר תְּאוּה. וְהָרִי
הוּא כְּבִתְמָה לְכָל דְּבָר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: זֶהוּ "תְּאוּ" הָאָמוּר

בתורה. ומתיר משום "אותו ואת בנו", וחלבו מתיר, ופסול לגבי מזבחה, ופטור מן המפתנות, ונקח בכסף מעשר לבשר-תאונה, אבל לא לזבחי שלמים. והרי הוא כחיה לכל דבר. וחקמים אומרים: תאו – בריה לעצמו. שור תבר – בריה לעצמו:

ז. אין נוטעין שרביט של רמון, ולא עקצים של רמון בתוך סדן של שקמה. ואין נותנין זמורה בין שתי קורות כדי שתרכע ביניהן. ואין נותנין שני מינין בשפופרת אחת כדי שיבלעו זה מזה. ואין מרכיבין זיתים ברכב של תמרה, מפני שהוא אילן באילן. ואין מרכיבין קשות על גבי האיזמא, ולא תרד על גבי ירבוז, מפני שהוא ירק בירק:

ח. אין מרכיבין קשות על גבי האיגא, מפני שהוא ירק באילן. רבי יהודה מתיר ירק באילן. אילן בירק – רבן שמעון בן גמליאל מתיר משום רבי יהודה בן אגרא איש כפר עכו:

ט. הנותן מינה של תורמוס בצד מינה של דלעת כדי שתבקע הארץ מפניה – חיב. הזורע דבר המצמיח על גבי בצים, ועל גבי חילת – חיב. על גבי סלע, ועל גבי אמת הפנים – פטור:

י. הַזֹּרֵעַ, וְהַמְנַבֵּשׁ, וְהַחוֹפֵה – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: אֵף הַמְקַיֵּם – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְזוֹרְעִין זֶרַע וְזֹרְעוּנֵי אֵילָן בְּאַחַת. הַזֹּרֵעַ תְּרַצְנִים עִם הַחֲטָיִם – תְּרֵי זֶה לֹקֵה אֶת הָאַרְבָּעִים:

יא. כָּל סֵאָה שְׂיֵשׁ בָּהּ רִבְעַ זֶרַע מִמִּין אַחֵר – יִמְעַט. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדְבָרִים הַנּוֹפְלִים שְׁלֹשָׁה וְאַרְבַּע קַבִּין בְּבֵית סֵאָה. וְזֹרְעוּנֵי הַגֶּזֶה – מִצְטַרְפִּין אֶחָד מֵעֵשָׂרִים וְאַרְבָּעָה; בְּנוֹפֵל לְמִינוֹ. בֵּין שְׁנַפֵּל לְתוֹךְ אַחֵרִים, בֵּין שְׁנַפְלוּ אַחֵרִים לְתוֹכָהּ:

יב. הִיתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה חֲטָיִן, וְנִמְלֵךְ לְזֹרְעָה שְׁעוּרִין – לֹא יִזְרַע עַד שְׂיֹפֵךְ. לֹא יִפִּיךְ – עַד שֶׁתִּתְּלַע. עַד בְּמַה הִיא מִתְּלַעַת? עַד שְׂיִשְׁתָּה שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּמָקוֹם הַצָּנָה, אֲבָל לֹא בְּמָקוֹם הַגְּרִידָה, וּמִקְצַת חַיִּים כְּבָלוֹ. אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְהִיזֵת חוֹרֵשׁ דֶּק, אֲלֵא חוֹרֵשׁ חָרִישׁ גֶּסֶה כְּתַלְמֵי הַרְבִּיעָה. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: זֶנֶב הַסּוּם' הִיתָה נְקֵרִית. סוּף עֶפְרָה שֶׁל זוֹ נוֹגַע בְּעֶפְרָה שֶׁל זוֹ, אִם צְמוּחָה וְהוֹרִיד לְתוֹכָהּ בְּהִמָּה וְלִקְטָתוֹ – תְּרֵי זֶה מִתָּר:

יג. נמועה ונמלך לזרעה - גומם עד פחות מטפת, וזרע, ואחר כך משריש. גומם עד פחות מטפת, ובא ומצא עליו על גבי תבואה - מתר לשעבר, ואסור לעתיד לבא. עוקר איזה מהן שירצה, ומקים איזה מהן שירצה:

יד. שדה שעלו בו עשבים - אין מחיבין אותו להפך, אלא חורש ומחפה ומכסת, ונוטל את הגם מלפני פועליו, ואין בזה משום מקים:

יום שישי, ה' אב

מסכת פלאים פרק שני

א. הרוצה לעשות שדהו שורות של תבואה של מינין הרבה - עושה, מפני שנראית בשדה. שלשת תלמין מפלשין מראש שדה ועד סופו - רבי אלעזר ברבי שמעון ואבא יוסי בן הנין איש יוני אומר: דין ארץ המשים אמה. ורחב - מלא על

השורוני דומה לעל של כרמים. תחלתו – בשעור הזה, אף על פי שאין סופו בשעור הזה:

ב. היו לו שתי שדות, אחת זרועה חטים ואחת זרועה שעורים – היה מכנים חטה בתוך שדה שעורים, או שעורה בתוך שדה חטים – מתר, מפני שהחטים נראות כסוף שדה חטים, ושעורה נראית כסוף שדה שעורים. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אפלו חטה אחת נכנסת לתוך שדה שעורים, או שעורה אחת נכנסת לתוך שדה חטים – מתר, מפני שהחטים נראות כסוף שדה לחטים, ושעורין נראות כסוף שדה לשעורין:

ג. היו לו שתי שדות, אחת זרועה חטים ואחת זרועה שעורים – מתר לעשות ביניהם תלם, להיות זרע אחת חטה ואחת שעורה. היתה חטה אחת מבלעת בתוך שדה שעורין, או שעורה אחת מבלעת בתוך שדה חטים – אסור:

ד. היו לו שתי שדות, אחת זרועה חטים ואחת זרועה שעורין – אין מתר לעשות ביניהן תלם של מין אחד. ובפשטן – מתר, מפני שרוצה לבדוק את שדהו. ובלבד שיהא תלם מפסיק

מראש שָׁדָה וְעַד רֵאשׁוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְאַבָּא יוֹסִי
 חָנַן אִישׁ יוֹנִי אוֹמְרִין: דִּין אַרְבֵּי חֲמִישִׁים אִמָּה. רַבִּי אוֹמֵר: מִתָּר
 אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׁדָהּוּ שׁוֹרָה שֶׁל חֲרָדֵל. כַּמָּה הוּא אַרְבֵּי
 הַשׁוֹרָה? עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וּמִחֻצָּה:

ה. אִין מְקִיפִין חֲרָדֵל חָרִיעַ אֶלָּא לְחִיסִית בְּלִבָּה; דְּכָרִי רַבִּי
 מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְכַל מְקִיפִין חֲרָדֵל חָרִיעַ, חוּץ מִן
 הַתְּבוּאָה. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לַעֲרוּגוֹת קַמְנּוֹת שֶׁל
 יָרֵק מְקִיפִין אוֹתוֹ חֲרָדֵל חָרִיעַ:

ו. הַפּוֹמֵד לְשָׂרְשֵׁי אֵילָן שְׂיִבְשׁוּ, שֶׁהֵן גְּבוּהִין מֵעֲשָׂרָה טַפְחִים,
 וְאֵילָן שְׂאִין גּוֹפוֹ גְּבוּהָ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טַפְחִים – זוֹרַע תַּחְתּוֹ
 זָרַע, וְסוֹמֵד לוֹ מִיַּן אַחַר מִבְּחוּץ. הָיוּ מוֹשְׁכוֹת מִן הַגֶּדֶר שְׁלֹשָׁה
 טַפְחִים – לֹא יִפְחוֹת מִשְׁלֹשָׁה תְּלָמִים מְפֹלְשִׁין, כְּדֵי שְׂיִהֶוּ נִרְאִין
 כְּשׁוֹרָה. דֶּרֶךְ הַיְחִיד וְדֶרֶךְ הַרְבִּים, וְגִדֵּר שֶׁהוּא נְמוּדָה מֵעֲשָׂרָה
 טַפְחִים – עוֹלָה לְמִדַּת בֵּית רַבֵּעַ. אֲבָל הַגְּבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְחִים –
 אִין עוֹלָה לְמִדַּת בֵּית רַבֵּעַ:

ז. כִּמּוֹה הִיא מוֹדֵת בֵּית רַבֵּעַ? עֵשָׂר אַמּוֹת וּמִחְצָה עַל עֵשָׂר אַמּוֹת וּמִחְצָה מֵרַבְּעַת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִפְלוּ אַרְבֵּה פְּשָׁנִים בְּרַחֲבָה:

ח. עֲבוֹדַת יָרֵק בְּיָרֵק, אַחַר שִׁשָּׁה טַפְחִים – רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלוּ הִיא טַבְּלָא מֵרַבְּעַת. אִפְלוּ אִם אִין שָׁם אֵלָא קַלַּח אֶחָד – נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שִׁשָּׁה טַפְחִים, בֵּין מִן הָאֲמָצַע וּבֵין מִן הַצְּדָדִין. הִיוּ קִלְחִין נוֹטִין לוֹ לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ – מִתָּר, מִפְּנֵי שְׁנֵרְאִית כְּסוּף שָׂדֶה:

ט. הַחֲרָדֵל, וְהַפּוֹלִין, וְהַשִּׁיפִין, אַף עַל פִּי שְׁזָרְעוּ לְיָרֵק – אִין זוֹרְעִין אוֹתָן בְּעָרוּגָה. פּוֹלִין הַגְּמֻלוֹנִין וּפּוֹל הַמְּצָרִי, בְּזִמְן שְׁזָרְעוּ לְזֶרַע – אִין זוֹרְעִין אוֹתָן בְּעָרוּגָה. לְיָרֵק – זוֹרְעִין אוֹתָן בְּעָרוּגָה. וְשָׂר יָרְקוֹת שָׂדֶה וְיָרְקוֹת גִּנָּה, אַף עַל פִּי שְׁזָרְעוּ לְזֶרַע – זוֹרְעִין אוֹתָן בְּעָרוּגָה:

י. מִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שָׂדֶה: תְּלַמִּיּוֹת קַטְנוֹת שֶׁל טַפַּח טַפַּח, וְלִתְּנֵן לְתוֹכָן שְׁלִשָּׁה שְׁלִשָּׁה מִיָּנִין, אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד בְּאֲמָצַע. מִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שָׂדֶה: עָרוּגִיּוֹת קַטְנוֹת

שָׁל שְׁשָׁה שְׁשָׁה טְפָחִים, וְלִתְנֵן לְתוֹכָן חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה מִיָּנִין,
 אַרְבַּע עַל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעָרוּגָה, וְאֶחָד בְּאֲמָצֵעַ. וּמִתֵּר אָדָם
 לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ גּוּמָא קַטְנָה שֶׁהִיא עֲמוּקָה טַפַּח, וְלִתְנֵן
 לְתוֹכָהּ אַרְבַּעַה מִיָּנִין, וְהוֹפְכִין לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. וּמִתֵּר אָדָם
 לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ תַלְמֵם, לַהֲיֹת נוֹטֵעַ קְשׁוּאִין וְדִלּוּעִין
 אֲבֵטִיחִים וּמְלַפְפוֹנוֹת וּפּוֹל הַמְצָרִי, וְהוֹפְכֵן, אֵלּוּ לְצַד זֶה, וְאֵלּוּ
 לְצַד זֶה. וּבִלְבַד שְׁלֵא יִהְיֶה בֵּינוֹ לְבֵין חֵבְרוּ שְׁשָׁה טְפָחִים:

יא. הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שָׁל קְשׁוּאִין, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שָׁל דִּלּוּעִין,
 שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שָׁל אֲבֵטִיחִים, וְשְׁתֵּי שׁוּרוֹת שָׁל מְלַפְפוֹנוֹת, וְשְׁתֵּי
 שׁוּרוֹת שָׁל פּוֹל הַמְצָרִי, אֲפֹלוּ כָּל שְׂדֵהוּ – מִתֵּר:

יב. וְקוֹצֵב בְּכַדִּי¹⁰ שְׁנֵיהֶם – רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל אוֹמֵר: שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 אַמּוֹת. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּכַפֵּר
 פְּגִי, וְעָשָׂה רַבִּי נְחֵמְיָה בְּדַבְרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל:

יג. שׁוּרְהַ שָׁל דִּלּוּעִין בְּיָרֵק, אַרְבֵּי – שְׁשָׁה טְפָחִים, וְרַחֵב –
 מְלוֹאֵא. אֶחָד שׁוּרְהַ שָׁל קְשׁוּאִין¹¹, וְאֶחָד שׁוּרְהַ שָׁל יָרֵק, אֶחָד

¹⁰ יש גורסים: הקוצר בדברי שניהם. פרוש הקצור של דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא.

בְּתַבּוּאָה, אֶרֶץ – עֵשֶׂר אַמּוֹת וּמְחֻצָּה עַל רֹחַב שְׁשָׁה טַפָּחִים.
וְשׁוּרָה שֶׁל יָרֵק בְּיָרֵק, אֶרֶץ – שְׁשָׁה טַפָּחִים, וְרַחְבּוֹ – מְלֹאוֹ. שֶׁל
דְּלוּעִין בְּיָרֵק, וּבֵין שׁוּרָה לְחִבְרָתָהּ – שְׁנַיִם עֵשֶׂר אַמּוֹת. שׁוּרָה
שֶׁל תַּבּוּאָה בְּתַבּוּאָה אוֹ בְּיָרֵק אֶחָד מֵרֵאשׁ הַשְּׂדֵה וְעַד רֵאשׁוֹ,
וְרֹחַב שְׁלֹשָׁה תֵּלָמִים שֶׁל פְּתִיחַ:

י. אַחַת שׁוּרָה שֶׁל קְשׁוּאָיִן, וְאַחַת שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִין, וְאַחַת
שׁוּרָה שֶׁל אֲבִטָּיִחִים, וְאַחַת שׁוּרָה שֶׁל מְלַפְפוֹנּוֹת, וְאַחַת שׁוּרָה
שֶׁל פּוֹל הַמְצָרִי, אֶחָד הַמְקֻיָּם קָלַח אֶחָד לְזֶרַע – בֵּית רֹבַע, אוֹ
צָרִיף לְעֵשׂוֹת מְחֻצָּה גְבוּהָה עֲשָׂרָה טַפָּחִים וְרַחְבָּה אַרְבַּע:

טו. נְכָרִי שֶׁהֶרְכִּיב הַפְּרָסִין עַל גְּבֵי עֵבֶשׁ, אֵף עַל פִּי שְׂאִין
יִשְׂרָאֵל רֵשָׁאִי לְעֵשׂוֹת בֵּן – נוֹטֵל הַיִּמְנוֹ, וְחוֹזֵר וְנוֹטֵעַן בְּמִקּוֹם
אַחֵר. הֶרְכִּיב תֶּרֶד עַל גְּבֵי יִרְבָּח, אֵף עַל פִּי שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רֵשָׁאִי
לְעֵשׂוֹת בֵּן – נוֹטֵל הַיִּמְנוֹ זֶרַע וְזֹרַע בְּמִקּוֹם אַחֵר:

טז. יִשְׂרָאֵל שְׁקִיָּם כְּלָאִים בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ – אֵין אֲחִיו הַכְּהֻנִּים
נִכְנְסִין לְתוֹכָהּ, אֲלָא רוֹאִין אוֹתוֹ בְּצִיּוֹן בֵּית הַקְּבָרוֹת. אֵין עוֹשִׂין

---

¹¹ בְּפֶרוֹשׁ ר"ש עַל הַמְשָׁנּוֹת גָּרַם: שֶׁל דְּלוּעִין.

עם הנכרים בבבלאים, אבל עוקרין עמו בללים, מפני שממעט את התפלה:

יז. אין עושין עם הנכרי בבבלאים. אחד בללי הכרם ואחד בללי זרעים. ובעירות המבלעות, כגון: בית ענה, אימא ותברותיה – עושין עם הנכרי בבבלאים. כשם שהבללים בארץ – כן הבללים בחוצה לארץ:

יום שבת, ו' אב

מסכת בללים פרק שלישי

א. איזו היא קרחת הכרם? כרם שחרב אמצעו, ונשתירו ארבע וחמש שורות גפנים, בין מארבעה רוחות, ובין משלשה רוחות, ובין משתי רוחות, זו כנגד זו:

ב. איזו מחול הכרם? בין שני פרמים; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: אם אין שם אלא שתיים עשרה אמה – לא

יָבִיא זָרַע לְשֵׁם. הֲיֵזוּ שָׁם שְׂתִים עֲשָׂרָה אֲמָה – נוֹתְנִין לוֹ
עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתֵר:

ג. יֵשׁ בְּמַחֲצֵת הַכֶּרֶם לְהַקֵּל וּלְהַחֲמִיר. בֵּיצֵד? מְחִיצָה סְמוּכָה
לְגַפְנִים – זוֹרַע חוּצָה לָהּ, עַד שְׂמַנִּיעַ לְעַקֵּר מְחִיצָה, שְׂאֵלוֹ אֵין
שֵׁם – נוֹתְנִים לְכֶרֶם אַרְבַּע אֲמוֹת וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתֵר. הֲיֵתָה
מְשׁוּכָה אַחַת עֲשָׂרָה אֲמָה – לֹא יָבִיא זָרַע לְשֵׁם, שְׂאֵלוֹ אֵין שֵׁם
מְחִיצָה – נוֹתֵן לְכֶרֶם אַרְבַּע אֲמוֹת וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתֵר:

ד. מְחִיצַת הַכֶּרֶם שְׁנַפְרָצָה, אוֹמְרִים לוֹ: 'גְּדוֹר'. גְּדָרָה וְנַפְרָצָה,
אוֹמְרִים לוֹ: 'גְּדוֹר'. אִם נִתְיָאֵשׁ הַיְמוּנָה – הָרִי זֶה קָדֵשׁ וְחֵיב
בְּאַחֲרֵיּוֹתָהּ. כַּמָּה תִּהְיָ מְטַעֲתָהּ? שְׁלֹשׁ כְּנָגֵד שְׁלֹשׁ. נִמְלָה אַחַת
מִן הַקִּיצוֹנָה – הָרִי זֶה כֶּרֶם. כַּמָּה יִהְיָ בֵּינֵיהֶן? שְׂתִים כְּנָגֵד
שְׂתִים, מְאֲרַבַּע אֲמוֹת וְעַד שְׂמוֹנֶה. וְהַזָּנֵב – מְאֲרַבַּע אֲמוֹת וְעַד
שְׂמוֹנֶה. הֲיֵזוּ שְׂתִים כְּנָגֵד שְׂתִים, מְאֲרַבַּע אֲמוֹת וְעַד שְׂמוֹנֶה,
וְהַזָּנֵב פְּחוֹת מְאֲרַבַּע אֲמוֹת, אוֹ יֵתֵר עַל שְׂמוֹנֶה, אוֹ שְׂתִים
כְּנָגֵד שְׂתִים פְּחוֹת מְאֲרַבַּע אֲמוֹת עַד שְׂמוֹנֶה, אוֹ יֵתֵר עַל
שְׂמוֹנֶה, וְהַזָּנֵב מְאֲרַבַּע אֲמוֹת עַד שְׂמוֹנֶה – הָרִי זֶה אֵינוֹ כֶּרֶם.

עד שיהיו שתיים כנגד שתיים מארבע אמות עד שמונה, ומזנב,
מארבע אמות ועד שמונה:

ה. פורת מכון ונוף אין מכון – הרי זה פָּרַם. נוף מכון וכורת
אין מכון – הרי זה אינו פָּרַם. היו דקות ולא היו מכונות, העבו
ונעשו מכונות – הרי זה פָּרַם. כיצד יודע אם היו מכונות אם
לא? מותרת את החוט לעקר גפנים, אם היו פלן נוגעות בחוט
– הרי זה פָּרַם. אחת נכנסת ואחת יוצאת – הרי זה אינו פָּרַם:

ו. רבי שמעון אומר: חריץ שנטוע בהלכתו, או שהיה מקף
כשוכף הנה עגול – הרי זה אינו חריץ. פָּרַם שנטוע ערבוּבֵיא,
אם יש בו לכון שתיים כנגד שלש – הרי זה פָּרַם, ואם לאו –
אינו פָּרַם. זה היה מעשה, ובאו ושאלו את רבן גמליאל, אמר
להם: צאו ושאלו את יוסי בן גילאי, שהוא בר ובקי בהלכות
הפָּרַם. יצאו ושאלוהו, אמר להן: אם יש בו לכון שתיים כנגד
שלש – הרי זה פָּרַם, ואם לאו – אינו פָּרַם. רבי שמעון אומר:
פָּרַם שנטוע על פחות מארבע אמות, או יותר על שמונה
אמות – הרי זה אינו פָּרַם:

ז. כָּרַם שְׁנַטְמוֹעַ שְׂאִינוֹ כְּהִלְכָתוֹ, וְשׂוּרָה אַחַת נִכְנָסְתָּ וְאַחַת יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, כְּשֶׁהוּא מוֹדֵד – נוֹתֵן לְכָרַם אַרְבַּע אַמּוֹת, וְלִשְׂוּרָה שִׁשָּׁה טַפָּחִים. הִיָּה נְטוּעַ כְּהִלְכָתוֹ, וּגְפָנִים הוֹחִיצוּנִים כְּנֶגֶד בְּנֵתִים, כְּשֶׁהוּא מוֹדֵד מִבְּפָנִים, נוֹתֵן לְכָרַם מִבְּפָנִים – אַרְבַּע אַמּוֹת, וְלִגְפָנִים – שִׁשָּׁה טַפָּחִים:

ח. גֶּפֶן שְׁנַטְמוֹעָה בַּמְדֻרְגָה – נוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ. הַזְרָעִים וְהַיִּרְקוֹת שְׁנַטְמוֹעִין בַּמְדֻרְגָה – נוֹתֵנִין לָהֶן עֲבוֹדָתָן. הֵיוּ שְׁתֵּי עֲדוֹת זֹאת לְמַעַלָּה מִזֹּאת, הַתְּחִתּוֹנָה נְטוּעָה כָּרַם, וְהַעֲלִיּוֹנָה אֵין נְטוּעָה כָּרַם – זוֹרֵעַ אֶת הַעֲלִיּוֹנָה עַד שְׂמֹנֵיעַ לְאֹוִיר עֵשְׂרָה שָׁל תְּחִתּוֹנָה. הַעֲלִיּוֹנָה נְטוּעָה כָּרַם, וְהַתְּחִתּוֹנָה אֵין נְטוּעָה כָּרַם – זוֹרֵעַ אֶת הַתְּחִתּוֹנָה וְאֶת הַמְדֻרְגָה עַד שְׂמֹנֵיעַ לְעָקָר גְּפָנִים:

ט. גֶּפֶן שְׁנַטְמוֹעַ בְּנֶקֶע עִמּוֹק עֵשְׂרָה וְרֹחֵב אַרְבָּעָה – נוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ לְמַטָּה. פָּחוֹת מִכֵּן – נוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ לְמַעַלָּה:

י. חֲרִיץ שְׁעוֹבֵר בְּכָרַם עִמּוֹק עֵשְׂרָה וְרֹחֵב אַרְבָּעָה, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה וְרַעוּנִין אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן,

ואחד באמצע. רבי אלעזר בן יעקב אומר: נראין דברי רבי אלעזר בחרין מברין:

יא. הנוטע ירק בפרם, או המקנים – הרי זה מקדש ארבעים וחמשה גפנים. אימתו? בזמן שנטועות על ארבע ארבע, או על חמש חמש. היו נטועות על שש שש, או על שבע שבע – הרי זה מקדש שש עשרה אמה לכל רוח, עגלות לא מרבעות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: תוקע יתד בארץ ומודד שש עשרה אמה לכל רוח, עגלות לא מרבעות, מפני שנראית בקרן טבלא. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי אלעזר בר שמעון: הזורע, וסערתו הרוח לאחריו – מתר, מפני שהוא אנם. סערתו הרוח לפניו – אסור:

יב. בעל הבית שקנים ירקות שדה בפרם – אסור לו ואסור לכל אדם. אחר מכל מקום שקנים ירקות שדה בפרם – אסור לו ומתר לכל אדם:

יג. הלשישות, והלביצין, והפרמיר, והבולפסין, והפרכום, והקינרה, והחמיתה, והתלמית, והסיאה, והאזוב, והקורנית,

וְהַקְשׁוּאִין, וְהַדְּלוּעִין, וְהָאֲבֵיחִין, וְהַמְּלַפְּפוֹנוֹת, וְפֹל הַמְּצָרִי –
מִיַּי זָרְעִים, הָרִי הֵן כְּלָאֵי הַכָּרִם. הָאִירוֹם, וְהַקִּיסוֹם, וְשׁוֹשְׁנַת
הַמְּלֶדֶת – מִיַּי זָרְעִים, וְאִינְן כְּלָאִים בְּכָרִם. רַבִּי דֹסְתָאֵי בְּן
יְהוּדָה אָמַר: מִיַּי דְּשָׂאִים, וְהֵן כְּלָאִים. הַחֲשִׁיפָה, וְהָאוֹסִין,
וְהַגְּמִי, וְכָל הַגְּדֻלִין בְּאֶפֶר – מִיַּי דְּשָׂאִים, וְהֵן כְּלָאִים בְּכָרִם.
הַקְּנִים, וְהַחֲבִין, וְהַתְּרָד, וְהָאֲטָדִין – מִיֵּן אֵילָן, וְאִינְן כְּלָאִים
בְּכָרִם. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל הַמוֹצִיא עֲלֵין מַעְקְרוֹ – הָרִי זֶה יֵרֵק. וְכָל
שְׂאִין מוֹצִיא עֲלֵין מַעְקְרוֹ – הָרִי זֶה אֵילָן:

יד. הַחֲצָב, רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל אָמַר: כְּלָאִים. וְהַכְּמִים אֹמְרִים: אֵין
כְּלָאִים. כְּשׁוֹת, רַבִּי טְרַפּוֹן אָמַר: אֵין כְּלָאִים. וְהַכְּמִים אֹמְרִים:
כְּלָאִים. צֶלֶת, בֵּית שְׂמַאי אֹמְרִים: כְּלָאִים בְּכָרִם וְאִינְם כְּלָאִים
בְּזָרְעִים. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים: אֵין כְּלָאִים, לֹא בְּכָרִם וְלֹא
בְּזָרְעִים. אָמַר רַבִּי טְרַפּוֹן: אִם כְּלָאִים בְּכָרִם – תְּהֵא כְּלָאִים
בְּזָרְעִים, וְאִם אֵין כְּלָאִים בְּזָרְעִים – לֹא תְּהֵא כְּלָאִים בְּכָרִם. אֵלוֹ
וְאֵלוֹ מוֹדִים: שְׁחִיב בְּעַרְלָה:

